

„Monitor Chiny w ONZ” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktywnością chińskiej dyplomacji na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych ze szczególnym uwzględnieniem polityki na forum Zgromadzenia Ogólnego, Rady Bezpieczeństwa, Rady Gospodarczo-Społecznej oraz w Radzie Praw Człowieka.

DR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY W ONZ

MARZEC 2023

SPOTKANIE NA SZCZYCIE LIDERÓW POLITYCZNYCH CHRL I ROSJI

W obliczu zbliżenia polityczno-gospodarczego Pekinu i Moskwy, tym bardziej zaskakujący jest plan Władimira Putina o rozmieszczeniu broni jądrowej na Białorusi. Taka decyzja Moskwy pogwałciłaby umowę zawartą przez głowy państw oraz mogłaby negatywnie wpłynąć na promowaną przez Chiny narrację o wspieraniu rozwiązań pokojowych. Z drugiej strony łagodzenie działań nuklearnych Moskwy przez Pekin będzie kreowało możliwości do dalszego budowania pokojowego wizerunku Chińskiej Republiki Ludowej.

I. AKTYWNOŚĆ CHRL W RADZIE BEZPIECZEŃSTWA ONZ

1 marca: ambasador Dai Bing nt. sytuacji w Syrii. Podczas briefingu RB ONZ, Dai Bing przedstawił formy zaangażowania ChRL w kwestii udzielenia pomocy Syrii po klęsce żywiołowej. Z informacji przekazanych przez dyplomatę ChRL wynika, iż do początku marca rząd w Pekinie przeznaczył 30 mln RMB w ramach „nadzwyczajnej pomocy humanitarnej” a także przekazał 10 mln RMB w celu budowy tymczasowych domów dla poszkodowanych. Przy tej okazji chiński dyplomata odniósł się do „nielegalnych jednostronnych sankcji” zaostrzających kryzys gospodarczy, które „rzuciły na kolana syryjską zdolność reagowania na katastrofę”. Wezwano przy tym do natychmiastowego i bezwarunkowego zniesienia wszystkich „nielegalnych, jednostronnych” sankcji wobec Syrii oraz zaprzestania „sztucznego tworzenia i pogłębiania katastrof humanitarnych”.

6 marca: ambasador Dai Bing nt. kwestii misji ONZ w Sudanie Południowym. Dai Bing na wstępie briefingu RB ONZ wyraził zadowolenie z przeprowadzonych przez Sudan Południowy reform politycznych. Zachęcono społeczność międzynarodową do „wykazania cierpliwości” i udzielenia Sudanowi Południowemu większego wsparcia w ramach misji UNMISS (United Nations Mission in South Sudan). ChRL wyraziła zaniepokojenie eskalacją przemocy w poszczególnych regionach Sudanu Południowego, gdzie sytuacja w zakresie humanitarnym i bezpieczeństwa stała się niepokojąca. Wezwano zainteresowane strony do natychmiastowego zaprzestania przemocy i rozstrzygnięcia sporów w drodze dialogu i negocjacji. ChRL zaangażowała się w projekty wiercenia nowych studni i zaopatrzenia w wodę tamtejszej ludności a stosowne porozumienia bilateralne zostały podpisane z przedstawicielami afrykańskiego państwa.

7 marca: Lin Yi wzięła udział w debacie RB ONZ na temat kobiet, pokoju i

bezpieczeństwa. Wiceprzewodnicząca Komitetu Roboczego ds. Dzieci i Kobiet przy Radzie Państwowej ChRL wzięła udział w debacie RB ONZ, gdzie wezwała społeczność międzynarodową do podjęcia większych wysiłków w celu wypełnienia zobowiązań w zakresie agendy na rzecz kobiet. Lin Yi podkreśliła, iż Chiny są zwolennikiem równości płci. Obecnie w ChRL kobiety stanowią ponad 40% niskow kwalifikowanej siły roboczej, około 45,8% pracowników naukowych i technologicznych oraz 55% przedsiębiorców związanych ze sprzedażą internetową. Warto podkreślić, że nie było mowy o politycznym zaangażowaniu kobiet w Chinach. Kobiety nie są jednak reprezentowane w gremiach kierowniczych Komunistycznej Partii Chin. Lin Yi podkreśliła współpracę ChRL z UNICEF w celu wdrożenia odpowiednich projektów dla matek i dzieci w kwestii poprawy zdrowia matek i noworodków w krajach afrykańskich.

8 marca: Geng Shuang nt. misji ONZ w Afganistanie.

Przedstawiciel ChRL przy ONZ przy okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet zwrócił uwagę na sytuację kobiet w Afganistanie. Jako główne zagrożenie dla kobiet wskazano siły terrorystyczne - Państwo Islamskie, Chorasani, ETIM (East Turkistan Islamic Movement) w kontekście zamachów, które niosą za sobą cywilne ofiary śmiertelne. Pogarszającą się sytuację kobiet w Afganistanie przedstawiciel ChRL przypisał m.in. USA, które „przekierowały zagraniczne aktywa Afganistanu o wartości 7 mld dolarów na innych użytkowników”, do wskazano jako działanie nieuzasadnione i nielegalne. Wezwano USA i „inne odpowiednie kraje” do zwrócenia aktywów afgańskich banków narodowi afgańskiemu, aby kobiety i dzieci mogły zacząć z nich korzystać. Zobowiązano się do udzielania dalszego wsparcia przez Pekin w celu osiągnięcia pokoju w Afganistanie w ramach pomocy sąsiedzkiej (bilateralnej). Społeczność międzynarodową wezwano do aktywnego wsparcia zmian gospodarczych w Afganistanie poprzez program UNAMA (United Nations Assistance Mission in Afghanistan).

8 marca: Dai Bing ws. rezolucji RB ONZ nakładających sankcje na Sudan.

Ambasador ChRL przy ONZ przypomniał, iż obecne sankcje RB ONZ wobec Sudanu nałożone w 2004 roku miały na celu zakończenie konfliktu zbrojnego w Darfurze i pomocy Sudanowi w powrocie do pokoju i stabilności. W 2020 roku tymczasowy rząd i zbrojna opozycja podpisały porozumienie pokojowe, co zwiastowało zasadniczą poprawę sytuacji. Jak wskazuje dyplomata z ChRL, utrzymanie sankcji nie powinno mieć miejsca. Zgodnie z argumentacją chińską sankcje nie są dostosowane do obecnych realiów politycznych i bezpieczeństwa kraju a także ogranicza zdolność samodzielnego działania rządu w zakresie bezpieczeństwa, negatywnie wpływając na jego sposobność do utrzymania stabilności i ochrony ludności cywilnej i zwalczania przestępczości. Dai Bing argumentował, iż sankcje „pozostają ważnym narzędziem powierzonym RB ONZ przez Kartę Narodów Zjednoczonych”. Według strony chińskiej, „pierwotnie

sankcje miały na celu stworzenie warunków do politycznego uregulowania istotnych kwestii, ale w praktyce coraz częściej stają się środkiem nacisku politycznego na niektóre kraje”.

14 marca: wystąpienie Geng Shuanga dot. sprawy wojny na Ukrainie.

Chiński dyplomata podkreślił, iż jego przedmówcy „podzielili się swoimi poglądami na temat zjawiska rusofobii i jego związku z kryzysem ukraińskim”. Następnie zaznaczył, iż jedynym możliwym sposobem rozwiązania „kryzysu” są dialog i negocjacje, a społeczność międzynarodowa powinna „pozostać na właściwym kursie promowania rozmów pokojowych oraz wspierania Rosji i Ukrainy w jak najszybszym wznowieniu dialogu bez żadnych warunków wstępnych” (zob. kom.).

15 marca: wyjaśnienie dotyczące sposobu głosowania dyplomacji ChRL w sprawie rezolucji RB ONZ przedłużającej mandat UNMISS.

Dai Bing określił projekt rezolucji RB ONZ jako „wywierający wypaczoną presję na Sudan Południowy”. Ponadto mandat dany UNMISS w przekonaniu Chin „nie uwzględnia obecnej sytuacji na miejscu”, co generowało fakt, że Chiny wstrzymały się od głosu. Jednym z głównych zarzutów wobec UNMISS w percepcji chińskiej dyplomacji jest wezwanie do podjęcia „ofensywnych działań”. Zapis, iż misja może „podjąć wszystkie niezbędne środki”, wykracza daleko poza podstawowe zasady utrzymywania pokoju. Według chińskiej dyplomacji taki zapis może sugerować zamiar uczynienia z UNMISS ośrodka władzy ponad rządem Sudanu Południowego i przekształcenia misji pokojowej ONZ w siły wielonarodowe.

17 marca: wypowiedź Dai Binga podczas debaty RB ONZ nt. reformy sektora bezpieczeństwa.

Ambasador ChRL przy ONZ w pierwszych słowach podkreślił, iż reforma sektora bezpieczeństwa w obszarach pokonfliktowych ma zasadnicze znaczenie dla konsolidacji pokoju i osiągnięcia rozwoju. Wobec powyższego przeprowadzając reformy, zdaniem ChRL należy brać pod uwagę cztery główne czynniki. Należą do nich: przestrzeganie zasady odpowiedzialności krajowej biorącą pod uwagę specyfikę danego kraju; przywiązanie wagi zarówno dla bezpieczeństwa jak i rozwoju; pogłębienie budowania partnerstwa z agencjami ONZ; wyeliminowanie negatywnych skutków sankcji. Innymi słowy dał do zrozumienia, że Chiny dalej będą promować zasadę suwerenności i praw człowieka opartych na prawie do rozwoju nie zaś wolności politycznych. Przy tej okazji, zarzucono „niektórym państwom” podjęcie jednostronnych środków przymusi i nadużycia jurysdykcji długoterminowej. Praktyki te określono jako poważnie naruszające cele i zasady zawarte w Karcie Narodów Zjednoczonych oraz podważające rozwój i utrzymanie bezpieczeństwa w krajach afrykańskich.

20 marca: Dai Bing ws. sytuacji w Sudanie. Wypowiedź chińskiego dyplomaty podczas briefingu RB ONZ dotyczyła sytuacji politycznej w Sudanie. Wyrażono zadowolenie w zakresie postępów w nawiązaniu ramowej umowy politycznej. Ponadto ustalono „mapę drogową” i harmonogram opracowania ostatecznego porozumienia politycznego i konstytucji przejściowej. Jednakże wskazano na trudną sytuację gospodarczą i humanitarną w Sudanie. Zaznaczono, iż „niektóre państwa” łączą fakt udzielenia pomocy z procesem politycznym Sudanu. Ma on ingerować w jego suwerenność i lekceważyć podstawowe prawa człowieka takie jak prawo do utrzymania i prawo do rozwoju. Podniesiono również kwestię nakładania przez RB ONZ dalszych sankcji na region Darfuru w Sudanie. Według dyplomacji ChRL, nie mają one podstaw politycznych i bezpieczeństwa. Dodatkowo ograniczają wysiłki rządu sudańskiego na rzecz utrzymania stabilności, ochrony ludności cywilnej i zwalczania przestępczości. Wezwano do zaprzestania stosowania sankcji i stosowania manipulacji politycznych.

20 marca: wypowiedź Geng Shuanga podczas drugiej rundy dyskusji na temat koreańskiego programu jądrowego. Chiński dyplomata podkreślił, iż Pekin popiera denuklearyzację Półwyspu Koreańskiego. Winą za eskalację napięć obarczono Stany Zjednoczone, które przeprowadzają „bezprecedensowe ćwiczenia wojskowe” na Półwyspie. Stwierdzono, iż taka postawa prowadzi do „braku poczucia bezpieczeństwa” Pjongjangu i skutkuje eskalacją napięć. Oprócz wspólnych ćwiczeń „Freedom Shield” oraz „Warrior Shield” wojsk amerykańskich i południowokoreańskich, zarzutem strony chińskiej był również fakt „rozprzestrzeniania broni jądrowej”. W tym kontekście odwołano się do tematu okrętów podwodnych o napędzie jądrowym w ramach AUKUS. Chińska dyplomacja podkreśliła, iż Stany Zjednoczone porzuciły tym samym własne standardy dotyczące nierozprzestrzeniania broni jądrowej. Stanowisko ChRL w ramach pierwszej rundy dyskusji na forum RB ONZ znajduje się pod [tym adresem](#).

22 marca: wypowiedź Dai Binga ws. Somalii. W trakcie wspólnego posiedzenia przedstawicieli Unii Afrykańskiej oraz ONZ w sprawie finansowania ATMIS (The African Union Transition Mission in Somalia), strona chińska wniosła kilka postulatów. Pierwszym z określonych zadań była odpowiedzialna promocja transformacji bezpieczeństwa. Wezwano do wsparcia ATMIS, zanim somalijski rząd będzie w stanie samodzielnie prowadzić plan transformacji bezpieczeństwa. Drugim punktem stała się sytuacja finansowa oraz niedobór funduszy przeznaczonych na działalność ATMIS. Wezwano UE oraz innych głównych darczyńców do utrzymania swoich zobowiązań i zapewnienia niezbędnego finansowania operacji ATMIS. Po trzecie, odniesiono się do wsparcia somalijskich sił bezpieczeństwa. Według dyplomacji ChRL, Somalia musi stać się samodzielną w zakresie walki z korupcją oraz dostępu do pomocy humanitarnej.

23 marca: wystąpienie Geng Shuanga ws. sytuacji w Syrii. W obliczu lutowego trzęsienia ziemi w północno-zachodniej Syrii, strona chińska zwróciła uwagę na krytyczną sytuację humanitarną. Geng Shuang podkreślił, iż konieczne jest dalsze promowanie projektów na rzecz wczesnego powrotu „do normalności”. Wezwano Sekretariat ONZ do przeprowadzenia konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami i utworzenia planu działania. W związku z powyższym, w opinii delegacji ChRL, w Syrii nie odnotowano postępów w operacjach pomocy humanitarnej. Po drugie, strona chińska wezwała zainteresowane strony do zagwarantowania bezpiecznego funkcjonowania portu lotniczego w Aleppo. Tutaj wskazano na destrukcyjne działania Izraela. Po trzecie, wezwano do tymczasowego złagodzenia lub zawieszenia jednostronnych sankcji wobec Syrii w obliczu kryzysu humanitarnego.

23 marca: wyjaśnienie sposobu głosowania chińskiej dyplomacji ws. rezolucji RB ONZ dotyczącej przedłużenia mandatu Komitetu 1718. Geng Shuang zaznaczył, iż jako „odpowiedzialne, duże państwo i stały członek RB ONZ”, Chiny popierają wdrożenie rezolucji RB ONZ nr 1718 oraz wspierają działalność Komitetu 1718. Jednak zgłoszono zastrzeżenie, odnoszące się do adekwatności aktualnie stosowanych retorsji w obszarze gospodarczym. W interpretacji ChRL, rezolucje Rady w sprawie KRLD nie powinny mieć negatywnego wpływu humanitarnego w Korei Północnej. Niemniej jednak zdaniem Chin, od pewnego czasu, wskutek sankcji, pandemii i „innych czynników”, w KRLD sytuacja humanitarna ulega pogorszeniu. Wobec powyższego, Chiny apelują w kwestii dostosowania sankcji do aktualnej specyfiki i sytuacji gospodarczej kraju.

23 marca: komentarz Geng Shuanga nt. prac Komitetu 1540. Chiński dyplomata złożył gratulacje na ręce nowego przewodniczącego Komitetu 1540, Hernana Pereza Loose. Geng Shuang zauważył, iż prace komitetu (dotyczące nieproliferaacji broni jądrowej) przynoszą wymierne rezultaty. Jednakże chińska dyplomacja odnotowała kilka zagrożeń. Według Pekinu, reagując na wzrost „unilateralizmu i podwójnych standardów” na arenie międzynarodowej należy: stworzyć sprzyjające środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego, tj. praktykować prawdziwy multilateralizm, postępować zgodnie z zasadami Karty NZ oraz budować wspólnotę bezpieczeństwa poprzez dialog i współpracę; skonsolidować i wzmocnić obecny system nieproliferaacji broni jądrowej poprzez wzmocnienie autorytetu traktatów krajowych (NPT - Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, CWC - Chemical Weapons Convention, BWC - Biological Weapons Convention) oraz potrzymanie roli IAEA - International Atomic Energy Agency i OPCW - Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons; skonsolidować i budować potencjał w państwach członkowskich, tj. określić cele i obszary wdrażania rezolucji w ramach polityki wewnętrznej, współmiernych do warunków krajowych i adekwatnych do własnych

zobowiązań międzynarodowych; zagwarantować prawo do pokojowego użytkowania technologii jądrowej, tj. czerpania korzyści z postępu technologicznego. Niewątpliwie takie określenia wpisują się w szersze ramy promowania chińskiej Inicjatywy na Rzecz Globalnego Bezpieczeństwa.

27 marca: wyjaśnienie sposobu głosowania ChRL ws. projektu rezolucji RB ONZ odnoszącego się do „incydentu Nord Stream”. Geng Shuang podtrzymał poparcie ChRL w kwestii upoważnienia ONZ do powołania międzynarodowej niezależnej komisji śledczej w celu zbadania incydentu. Przy tej okazji chiński dyplomata podziękował Rosji za rozpowszechnienie projektu rezolucji oraz organizację pogłębionych konsultacji między członkami RB ONZ. Podziękował również za włączenie do projektu rezolucji zgłoszonych poprawek Chin oraz innych członków. Mimo to, ChRL wyraziła ubolewanie nad wynikami głosowania, gdzie RB ONZ odrzuciła wniosek Rosji o powołanie międzynarodowego dochodzenia. Argumentację pozostałych członków stanowiły fakt, iż odpowiednie, zainteresowane kraje prowadzą już dochodzenia krajowe. Przedstawiciel ChRL stwierdził ze zdumieniem, iż nie ma w tym konflikcie interesów. Wręcz przeciwnie, międzynarodowe dochodzenie pod auspicjami ONZ mogłoby odegrać koordynacyjną rolę między różnymi dochodzeniami, zapewniając ich kompletność i integralność.

28 marca: Liu Yuxi nt. przeciwdziałaniu terroryzmowi i zapobieganiu brutalnemu ekstremizmowi. Specjalny przedstawiciel chińskiego rządu ds. afrykańskich podczas otwartej debaty dotyczącej „przeciwdziałaniu terroryzmowi i ekstremizmowi poprzez wzmocnienie współpracy między ONZ a organizacjami regionalnymi”, przedstawił cztery postulaty. Pierwszy z nich dotyczył potrzeby budowy międzynarodowego konsensusu w sprawie walki z terroryzmem. Chiński dyplomata w tym kontekście dokonał promocji Globalnej Inicjatywy na Rzecz Bezpieczeństwa (GSI). Drugi postulat dotyczył potrzeby zwiększenia zdolności państw afrykańskich do niezależnego zapewnienia pokoju na własnym terytorium. W tym kontekście szczególną uwagę zwraca chińska argumentacja ws. sankcji nałożonych w formie embarga na zakup broni na Sudan, Sudan Południowy i inne kraje. Miało to negatywnie wpływać na zwiększenie zdolności w kwestii zapewnienia bezpieczeństwa przez służby tychże. Wobec powyższego sankcje zostały uznane jako kontrproduktywne. Trzecim postulatem stała się potrzeba „eliminacji pożywki dla terroryzmu”, czyli pomoc rozwojowa, szczególnie w kwestiach gospodarczych. Zgodnie z wieloletnimi postulatami ChRL oraz ogólnie przyjętą wiedzą, skrajne warunki ekonomiczne popychają część społeczeństwa do ekstremizmów. Wobec powyższego Chiny wezwały społeczność międzynarodową do „coraz większego wsłuchiwania się w postulaty krajów afrykańskich i nadawania im większego znaczenia w agendzie rozwoju. W tym względzie chiński dyplomata dotknął problemu niedoreprezentowania krajów afrykańskich na forum RB ONZ.

29 marca: wystąpienie Dai Binga nt. sytuacji w Demokratycznej Republice Konga. Dyskusja dotyczyła pogłębiającego się kryzysu humanitarnego w DRK. Chińska dyplomacja wystąpiła z czterema postulatami: zawieszeniem broni i zaprzestaniem przemocy; zwiększenie roli organizacji regionalnych; wsparcie MONUSCO (Misji Stabilizacyjnej Organizacji Narodów Zjednoczonych w Demokratycznej Republice Konga) oraz wezwanie społeczności międzynarodowej do wsparcia pomocy humanitarnej. Kolejna dyskusja z uczestnictwem specjalnego przedstawiciela chińskiego rządu ds. afrykańskich Liu Yuxi, w szerszym kontekście bezpieczeństwa w Afryce, odbyła się następnego dnia, tj. 30 marca 2023. W trakcie tejże, chińska dyplomacja zaproponowała włączenie działań stabilizacyjnych w Afryce w ramach globalnej Inicjatywy Bezpieczeństwa oraz Globalnej Inicjatywy Rozwoju. Zakładają one współpracę z Agendą Unii Afrykańskiej 2063 oraz Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Chiński delegat podkreślił, iż „Chiny są, były i będą z Afryką na dobre i na złe” i będą postrzegać sytuację w Afryce jako „wysoki priorytet”, budując tym samym „wspólnotę ludzkości, którą łączy przyszłość”.

II. SPRAWY DOTYCZĄCE CHRL W KONTEKŚCIE ONZ

2 marca: spotkanie Aleksandr Łukaszenka - Xi Jinping. W Pekinie konsultowano kwestie dalszego rozwoju „wszechstronnego partnerstwa strategicznego w nowej erze na każdą pogodę”. Obie strony wyraziły głębokie zaniepokojenie praktykami, które ograniczają suwerenne prawo innych krajów do samodzielnego wyboru kierunku rozwoju politycznego, gospodarczego i społecznego zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Ponadto, podkreślono znaczenie współpracy w celu przeciwstawienia się nielegalnym jednostronnym restrykcjom i naciskom na niepodległe i suwerenne państwa. Obie strony zobowiązały się wspólnie stać na straży systemu międzynarodowego z Organizacją Narodów Zjednoczonych w jego centrum. Dodatkowo zobowiązano się działać zgodnie z podstawowymi normami regulującymi stosunki międzynarodowe w oparciu o cele i zasady Karty Narodów Zjednoczonych, wzmacniać koordynację i współpracę w ramach ONZ oraz wymieniać poglądy i koordynować stanowiska w głównych kwestiach międzynarodowych i regionalnych. Zobowiązano się również do wspólnego sprzeciwu wobec wszelkich form hegemonizmu i polityki siły, w tym nakładaniu nielegalnych jednostronnych sankcji i środków ograniczających na inne kraje. Dodatkowo współpraca ma skupiać się nad budową nowego rodzaju stosunków

międzynarodowych, pogłębieniu i rozszerzeniu globalnego partnerstwa równości, otwartości i współpracy oraz pracy na rzecz budowania społeczności o wspólnej przyszłości dla ludzkości. Obie strony zdecydowanie potępiły wszelkie próby zastąpienia istniejących międzynarodowych zasad, porządku i mechanizmów. Sprzeciwiono się również podważeniu podstawowej treści Karty Narodów Zjednoczonych. Dodatkowo obie strony wyraziły głębokie zaniepokojenie przedłużeniem regionalnego konfliktu zbrojnego oczekując tym samym jak najszybszego przywrócenia pokoju na Ukrainie, aby uniknąć eskalacji kryzysu. Obie strony wyraziły gotowość, aby podjąć wysiłki na rzecz przywrócenia pokoju w regionie. Aleksandr Łukaszenka zaznaczył przy tym, iż Białoruś wspiera chińską Globalną Inicjatywę Bezpieczeństwa.

9 marca: spotkanie Zhai Jun - Tor Wennesland. Spotkanie specjalnego wysłannika chińskiego rządu ds. Bliskiego Wschodu ze specjalnym koordynatorem ONZ ds. procesu pokojowego na Bliskim Wschodzie dotyczyło tzw. kwestii palestyńskiej. Chiński dyplomata podkreślił, iż Chiny chcą pozostać stroną mocno zaangażowaną w proces osiągnięcia pokoju pomiędzy Palestyną i Izraelem. Wobec powyższego wspierają ONZ i UNSCO w aktywnej mediacji. Dyplomaci zgodzili się co do słuszności promowania i przyjęcia rozwiązania kwestii palestyńskiej w oparciu o tzw. rozwiązanie dwupaństwowe.

9 marca: spotkanie Ma Zhaoxu - Qu Dongyu. Dyskusja pomiędzy wiceministrem spraw zagranicznych a dyrektorem generalnym ONZ ds. żywienia i rolnictwa (FAO) głównie dotyczyła współpracy na linii Chiny-FAO. Dodatkowo omówiono postępy realizacji Globalnej Inicjatywy na Rzecz Rozwoju (GDI). Obie strony zobowiązały się do promocji GDI i wspólnej promocji Agendy 2030.

10 marca: trójstronne spotkanie liderów politycznych ChRL, Arabii Saudyjskiej i Iranu. Historyczne porozumienie Arabii Saudyjskiej i Iranu zostało wpisane przez Chiny w szerszy kontekst przestrzegania celów i zasad Karty Narodów Zjednoczonych. Dodatkowo wydarzenie to posłużyło promowaniu chińskich inicjatyw, głównie Globalnej Inicjatywy na Rzecz Bezpieczeństwa.

14 marca: oświadczenie rządu ChRL w sprawie „strategii w zakresie zasobów ludzkich (PFA/347)” podczas 14. sesji Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO). Strona chińska zwróciła uwagę na niedoreprezentowanie przedstawicieli (pracowników) państw rozwijających się z regionu Azji i Pacyfiku oraz państw arabskich w pracach ILO.

16 marca: kwestia łańcuchów dostaw poruszona przez ChRL w ramach Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO). Problem związany z przerwaniem

łańcuchów dostaw został wpisany w chińskie działania na rzecz praw człowieka (2021-2025). Chińska delegacja zgłosiła trzy „sugestie” na temat rozwoju łańcuchów dostaw w celu kreowania „godnego otoczenia pracy”: po pierwsze - ChRL przywiąże dużą wagę do kluczowej roli odgrywanej przez globalne łańcuchy dostaw we wspieraniu wzrostu gospodarczego i tworzeniu miejsc pracy. Według Chin, strategia musi koncentrować się na promowaniu zdrowego i zrównoważonego rozwoju globalnych łańcuchów dostaw, a nie na odwrót, a także odgrywać aktywną rolę w utrzymywaniu stabilności globalnych łańcuchów dostaw. ChRL stanowczo sprzeciwiła się obecnej praktyce niektórych krajów nakładających jednostronne sankcje na inne kraje. Ma to miejsce na podstawie fałszywych informacji pod pozorem ochrony praw pracowniczych i interesów, ingerowania i podważania globalnych łańcuchów dostaw. Po drugie - w procesie wdrażania strategii, według ChRL, należy w pełni uwzględnić etap rozwoju i rzeczywiste warunki krajowe każdego kraju. Ponadto należy w pełni szanować tło polityczne, historyczne i kulturowe każdego kraju. Dodatkowo należy skoncentrować się na eliminowaniu pierwotnych przyczyn i czynników uniemożliwiających „godną pracę” w łańcuchu dostaw. Wezwano również do eliminowania deficytu „godnej pracy” w drodze konsultacji i dialogu. Po trzecie - badania oparte na strategii powinny kompleksowo, obiektywnie i zgodnie z prawdą odzwierciedlać rzeczywistą sytuację oraz zapewniać gromadzenie odpowiednich informacji i danych z wiarygodnych źródeł. ChRL zobowiązała się śledzić pozytywne postępy poczynione przez kraje w promowaniu godnej pracy w łańcuchach dostaw i promować wymianę przydatnych doświadczeń w eliminowaniu deficytu „godnej pracy” w łańcuchach dostaw.

20 marca: ChRL zgłosiło prawa pracowników jako element przeciwko stosowaniu sankcji wobec Białorusi na forum Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO). Według chińskiej dyplomacji, sankcje wobec Białorusi kraju stanowiłyby kolejny zły precedens w dziedzinie prawa pracy. Sankcje poważnie wpłynęły i nadal wpływają na rozwój gospodarczy i społeczny Białorusi. Według strony chińskiej szkodzi to prawom i interesom pracowników tego kraju oraz pogorszyło ich sytuację, co jest sprzeczne z celem Karty ILO.

22 marca: spotkanie Xi Jinping - Władimir Putin. W trakcie rozmów na szczycie między głowami państw, padło stwierdzenie, iż „jako stali członkowie Rady Bezpieczeństwa ONZ i główne mocarstwa na świecie, Chiny i Rosja ponoszą odpowiedzialność za współpracę w celu kierowania i promowania globalnego zarządzania w kierunku, który spełnia oczekiwania społeczności międzynarodowej i promuje budowanie społeczności o wspólnej przyszłości dla ludzkości”. Szerzej o wnioskach płynących ze spotkania Xi - Putin w komentarzu.

22 marca: wspólne oświadczenie Rosji i Chin ws. „kryzysu ukraińskiego”.

Strony wydały wspólne oświadczenie w kwestii „pogłębienia kompleksowego strategicznego partnerstwa koordynacji w nowej erze”. W kontekście wojny w Ukrainie, strony powołały się na cele i zasady Karty Narodów Zjednoczonych.

29 marca: spotkanie Li Qiang - Kristalina Georgieva. Spotkanie szefa chińskiego rządu z dyrektorem Międzynarodowego Funduszu Walutowego dotyczyło perspektyw rozwoju, ożywienia i stabilności chińskiej gospodarki. Li Qiang zwrócił uwagę, iż w kontekście aktualnej sytuacji gospodarczej na świecie, ważne jest przestrzeganie zasad multilateralizmu oraz sprzeciwienie się formom unilateralizmu i protekcjonizmu. Ponadto ważne jest wzmocnienie koordynacji makroekonomicznej oraz zachowanie stabilności i płynności globalnego łańcucha przemysłowego i łańcucha dostaw. Dodatkowo Chiny popierają MFW w odgrywaniu ważnej roli w globalnym zarządzaniu i są gotowe pogłębiać współpracę dwustronną oraz promować rozwój globalnego zarządzania. Chiny wsparły również utworzenie Funduszu Odporności i Zrównoważonego Rozwoju w ramach MFW w celu dofinansowania krajów rozwijających się.

KOMENTARZ

Wystąpienie Geng Shuanga dot. sprawy wojny na Ukrainie. Chiński dyplomata podkreślił, iż jego przedmówcy „podzielili się swoimi poglądami na temat zjawiska rusofobii i jego związku z kryzysem ukraińskim”. Następnie zaznaczył, iż jedynym możliwym sposobem rozwiązania „kryzysu” są dialog i negocjacje, a społeczność międzynarodowa powinna „pozostać na właściwym kursie promowania rozmów pokojowych oraz wspierania Rosji i Ukrainy w jak najszybszym wznowieniu dialogu bez żadnych warunków wstępnych” (zob. kom.). Geng Shuang odniósł się do niedawnej publikacji dokumentu, tj. „stanowiska chin w sprawie politycznego rozwiązania kryzysu ukraińskiego”.

Według chińskiego dyplomaty, Chiny „są nadal gotowe odgrywać konstruktywną rolę w dążeniu do politycznego rozwiązania kryzysu na Ukrainie”. Wspomniany „kryzys na Ukrainie” a także inne konflikty, w przekonaniu chińskiego dyplomaty powstają z faktu, iż w dzisiejszym świecie odnotowuje się „fobie wobec krajów, religii i ras”. Jak stwierdzi Geng Shuang, „fobie te niejednokrotnie wynikają z poczucia wyższości cywilizacyjnej i wąskiej perspektywy historycznej”. Inne fobie są natomiast produktem geopolitycznych starć i konfrontacji ideologicznych.

Według chińskiego dyplomaty, fobie te służą do tworzenia „wymagowanych wrogów” oraz podsycają podziały i konfrontację.

Korzystając z okazji, Geng Shuang wyraźnie zaznaczył, iż „od pewnego czasu politycy w pewnym kraju wydają się popadać w sinofobię”. Wywód ten był zawołanym atakiem w stronę Stanów Zjednoczonych. Chiński dyplomata określił, iż politycy amerykańscy są „pełni uprzedzeń i paranoi na temat Chin, szerząc niepokój i podżegając do napięć”. Według Genga, wywołane jest to niezrozumieniem Chin oraz strategicznym błędem w ocenie, a także polityczną manipulacją. Zarzuty w stronę USA zostały zakończone pytaniem retorycznym, „czy [politycy USA] chcą stworzyć kolejny konflikt i konfrontację, która zmieni świat w sposób nieodwracalny”? Ostatnia część wypowiedzi chińskiego dyplomaty kończąca całe wystąpienie stanowiła propozycję wystosowaną w stronę społeczności międzynarodowej. Mowa w niej o możliwości zbudowania „stosunków międzynarodowych nowego rodzaju”, które miałyby być oparte na wzajemnym szacunku, uczciwości, sprawiedliwości oraz współpracy win-win. Geng Shuang wyraził gotowość Chin do podjęcia „nieustannych wysiłków” ze wszystkimi krajami w tym celu.

Przyjęcie „pozycji ofiary” przez chińską dyplomację miało na celu ukazanie amerykańskiej polityki - a w szerszym kontekście - obecnego ładu międzynarodowego, jako siły destabilizującej stosunki międzypaństwowe w skali globalnej. Przyjęcie konfrontacyjnego tonu wobec Zachodu, którego głównym reprezentantem są Stany Zjednoczone, miało na celu budowanie koalicji i sojuszy na zasadzie przeciwieństw. Agresywna polityka międzynarodowa USA oraz „podtrzymywanie” konfliktu na Ukrainie poprzez liczne dotacje finansowe oraz pomoc militarną była konfrontowana z ideą negocjacji i dialogu oraz nieingerencji i suwerenności. W dalszej perspektywie miało to skłonić opinię międzynarodową do przyjęcia chińskiego „planu działania” w sytuacjach kryzysowych. Publikacja koncepcji Global Security Initiative w czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej o tak ogólnikowym charakterze, może - przy ewentualnym zawarciu rozejmu, który zwyczajowo kończy każdą wojnę - zostać przekuty w sukces dyplomatyczny ChRL. Pekin liczy, iż na kanwie wygaszenia lub zakończenia gorącej wojny w Ukrainie, zysk dyplomatyczny w postaci nowych koalicjantów będzie znaczny. Pozwoliłoby to na zbudowanie przeciwwagi wobec rozwiniętej sieci sojuszy Waszyngtonu. W tym kontekście kluczowe stają się pozostałe postulaty dyplomacji ChRL na forum ONZ, które coraz częściej odnoszą się do kwestii niedoreprezentowania regionalnego (np. państw afrykańskich) na forum międzynarodowym. Wzmocnienie „chińskiej agendy” w ramach ONZ może w efekcie doprowadzić do anarchii systemu

międzynarodowego i w dłuższej perspektywie doprowadzić do dwubiegunowego podejścia w stosunkach międzynarodowych.

Spotkanie Xi Jinping - Władimir Putin. Nie milkną echa dotyczące spotkania na szczycie pomiędzy liderami politycznymi Chin i Rosji. W kontekście marcowego spotkania Xi Jinpinga z Władimirem Putinem w Moskwie, na pierwszy plan wysuwają się raczej symboliczne zobowiązania obu stron. Podkreślają one obustronne poparcie dla ostatnich działań międzynarodowych Pekinu i Kremla, zwłaszcza w kontekście chińskich działań na forum ONZ a także rosyjskiej wojny w Ukrainie. Nawiązując bezpośrednio do chińskich aktywności w kontekście budowy nowego ładu międzynarodowego opartego na chińskiej interpretacji bezpieczeństwa międzynarodowego, należy wskazać na nowe fakty mające bezpośredni wpływ na możliwość jego realizacji. Pośród planów realizacji chińskich inicjatyw takich jak Global Development Initiative, Global Security Initiative, Global Civilization Initiative a także w kontekście powołania Międzynarodowego Instytutu Mediacji w Hongkongu w stosunkach chińsko-rosyjskich pojawiła się nowa zmienna. Z jednej strony, może ona prowadzić do reewaluacji chińskiej polityki wobec Rosji a także mieć znaczący wpływ na efektywność budowania sojuszy wokół chińskiej koncepcji bezpieczeństwa międzynarodowego. Z drugiej należy zauważyć, że Chiny prezentują się jako podmiot mogący wpływać na Rosję i w momencie zaniechania działań nuklearnych Moskwy dalej kreować swój pozytywny i pokojowy wizerunek. Jak decyzja Putina o rozmieszczeniu broni jądrowej na Białorusi może wpłynąć na „historycznie dobre” stosunki chińsko-rosyjskie? Czy prowadzenie przez Kreml konfrontacyjnej polityki szkodzi wizerunkowi Pekinu i może wpłynąć na pozycję ChRL w stosunkach międzynarodowych?

W trakcie marcowego spotkania Xi Jinping wskazał, że Chiny i Rosja mają silną współpracę strategiczną i są największymi sąsiadami oraz partnerami w wielu dziedzinach. Według przewodniczącego ChRL, oba państwa prowadzą niezależną politykę zagraniczną a wzajemne stosunki są traktowane priorytetowo. Lider ChRL podkreślił znaczenie wysokiego szczebla wymiany w kierowaniu współpracą między dwoma krajami oraz – i co kluczowe – „silnego wzajemnego zaufania politycznego”. Ponadto szczególną uwagę poświęcono „znaczącemu postępowi” w bilansie handlowym, inwestycjach, współpracy energetycznej, lotniczej, komunikacyjnej i innowacyjnej między dwoma krajami. W tym miejscu należy wskazać, iż w obecnej sytuacji politycznej z wielu względów współpraca gospodarcza będzie tylko tłem dla chińsko-rosyjskiego zbliżenia na arenie międzynarodowej i prób ustalenia nowego porządku międzynarodowego. Przywódca Chin stwierdził, powtarzając utarte schematy

retoryczne, iż Chiny i Rosja praktykują koncepcję prowadzenia polityki zagranicznej związanej z brakiem intencji dołączenia się lub tworzenia się bloków politycznych. Ponadto ich praktyka międzynarodowa charakteryzowana jest przez brak konfrontacyjności oraz nie jest wymierzona w państwa trzecie (sic!). Dodatkowo, co zostało wyraźnie wyróżnione w wypowiedzi Xi Jinpinga, obie strony utrzymują ścisłą współpracę na poziomie międzynarodowym oraz wypełniają swoje obowiązki jako wiodące kraje poprzez udzielanie wsparcia dla systemu międzynarodowego, którego centrum stanowi ONZ. Tu znów powtórzono dawne schematy o tym, iż porządek międzynarodowy musi pozostać oparty na prawie międzynarodowym i podstawowych normach rządzących stosunkami międzynarodowymi przy respektowaniu celów i zasad Karty Narodów Zjednoczonych.

Włączenie chińskiej narracji dotyczącej inicjatyw GSI, GDI oraz GCI do współpracy bilateralnej pomiędzy Rosją i Chinami jest niezwykle istotne z punktu widzenia ChRL. Pekin chce zabezpieczyć retoryczne wsparcie Rosji w kwestiach związanych z chińską koncepcją bezpieczeństwa międzynarodowego. Wsparcie o tyle istotne, iż pochodzić będzie od stałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ. W tym kontekście szczególnie ważny jest również fakt, iż od 1 kwietnia Rosja ma objąć rotacyjne przewodnictwo nad pracami RB ONZ, co w oczach wielu analityków wpłynie negatywnie na percepcję samej ONZ. W celu uniknięcia dyskredytacji Rosji, Xi Jinping zapewnił Władimira Putina o utrzymaniu ścisłej komunikacji oraz koordynacji w ramach różnych międzynarodowych mechanizmów wielostronnych. Wśród nich wymienia się ONZ, Szanghajską Organizację Współpracy, BRICS czy G20. Dodatkowo, obie strony zobowiązały się także do współpracy na rzecz promowania wielobiegowości i demokracji na świecie w stosunkach międzynarodowych, aktywnie praktykując prawdziwy multilateralizm, realizując wspólne wartości całej ludzkości oraz opowiadają się za budowaniem nowego rodzaju stosunków międzynarodowych i wspólnoty o wspólnej przyszłości dla ludzkości. W związku z powyższym, na szczególną uwagę zasługuje przyjęcie przez Rosję chińskich sloganów polityki zagranicznej, niezwykle często wzmiankowanych przez Xi Jinpinga przy okazji spotkań zarówno o charakterze bilateralnym jak i multilateralnym. Jak wskazuje analiza wspólnych oświadczeń to Pekin dominuje w tandemie z Rosją zwłaszcza w kwestii wyznaczania ogólnego kierunku polityki międzynarodowej. Kierunek ten coraz częściej przyjmuje konfrontacyjny ton w odniesieniu do aktualnego hegemonu w stosunkach międzynarodowych tj. Stanów Zjednoczonych przy jednoczesnej próbie „rozgrywania” Europy i państw Globalnego Południa.

Jednak plan Pekinu dotyczący wykorzystania Rosji dla zbudowania własnej pozycji w ONZ może zostać „sprowadzony na ziemię”. Kilka dni po spotkaniu liderów politycznych Chin i Rosji, w przestrzeni medialnej pojawiła się informacja o planach Władimira Putina, które zakładają rozmieszczenie taktycznej broni jądrowej na terytorium Białorusi. Na samym wstępie należy zaznaczyć, iż wyraźnie kontrastuje to z obietnicami prezydenta Rosji złożonymi w trakcie spotkania z Xi Jinpingiem. Siódmy punkt porozumienia bilateralnego pomiędzy władzami ChRL oraz Federacji Rosyjskiej stanowi, iż „wojny nuklearnej nie można wygrać i nie można jej prowadzić”. Tym samym zarówno Chiny jak i Rosja wezwały przywódców wszystkich państw posiadających potencjał jądrowy do zmniejszenia ryzyka wojny nuklearnej i uniknięcia konfliktu zbrojnego między państwami posiadającymi broń jądrową. Co kluczowe w tej kwestii, w przytaczanym wyżej punkcie siódmym porozumienia, *explicite* zawarto informację, iż „wszystkie państwa posiadające broń jądrową powinny powstrzymać się od rozmieszczania broni jądrowej poza swoim terytorium i powinny wycofać broń jądrową rozmieszczoną poza ich terytoriami”. Co prawda rozmieszczenie broni jądrowej przez Rosję na terenie Białorusi zostało zapowiedziane i zaplanowane najwcześniej na lipiec 2023 roku. Wobec powyższego plan nadal pozostaje w sferze deklaratywnej, niemniej grozi wyraźnym podważeniem porozumienia bilateralnego z Chinami.

Realna intencja działania Rosji lub potencjalny blef w tej sprawie może nieść za sobą kilka istotnych konsekwencji. Po pierwsze, faktyczna realizacja zapowiedzianych działań może wystawić na próbę stosunki Moskwy i Pekinu i zdecydowanie ograniczyć zaufanie Xi Jinpinga do Władimira Putina. Powyższe może wskazywać również na rosyjską niechęć pogodzenia się z faktem pozostawania „młodszym bratem” w chińsko-rosyjskim aliansie polityczno-gospodarczym i zaznaczenie swojej autonomii. W tle jest wciąż pogarszająca się sytuacja gospodarcza w kraju i rosnący ostracyzm międzynarodowy. Dodatkowo w przypadku faktycznego rozmieszczenia taktycznej broni jądrowej poza terytorium swojego kraju, Kreml zasygnalizuje, iż stosunki z Chinami są strategicznie istotne, ale nie mogą stanowić całkowitego hamulca dla prowadzenia ekspansywnej polityki Moskwy. Ponownie kontrastowałoby to z warstwą retoryczną spotkania głów państw z marca 2023 roku. Alternatywnie, blef w tej sprawie może zostać wykorzystany jako element sprawdzający, wystawiając na próbę reakcji zarówno administrację Stanów Zjednoczonych jak i ChRL. Nieprzypadkowy pozostaje również czas planowanego rozmieszczenia potencjału jądrowego na terytorium innego państwa. Jak wcześniej wspomniano, pokrywa się on z planowanym, rotacyjnym przewodnictwem Rosji w RB ONZ, wobec powyższego wszelkie głosy veto wobec planowanych działań

mogą być przedmiotem prób ich usunięcia lub zatuszowania z agendy międzynarodowej w ramach ONZ. Ponadto, przy teoretycznej realizacji założeń Władimira Putina i potencjalnego rozmieszczenia broni jądrowej na terytorium Białorusi, powstaje pytanie o bilans zysków i strat takiego działania. W tym kontekście szczególną uwagę zwraca nad wyraz spokojna reakcja prezenta USA Joe Bidena, który w pierwszym momencie zażartował, odnosząc się do planów prezydenta Rosji. Pozwala to skłaniać się ku wnioskowi, iż rozmieszczenie broni jądrowej na terenie Białorusi ma jedynie charakter symboliczny i wiąże się z intencją wywołania poczucia strachu, szczególnie w Europie Środkowej i Wschodniej. Sąsiedztwo potencjału jądrowego Federacji Rosyjskiej dla regionu EŚW nie jest niczym nowym, ponieważ taktyczna broń jądrowa znajduje się już w Obwodzie Kaliningradzkim. Najprawdopodobniej analogiczny do interpretacji amerykańskiego prezydenta tok myślenia zastosowano w Pekinie. Jest to jednak nadal „myślenie życzeniowe”, gdyż Władimir Putin swoimi decyzjami niejednokrotnie mógł zaskoczyć kierownictwo polityczne KPCh, co w istocie może skutkować wzrostem „strategicznej nieufności” w stosunkach ChRL-Rosja.

Chiny chcące redefiniować zasady globalnego ładu m.in. w Organizacji Narodów Zjednoczonych będą musiały tłumaczyć działania Rosji, które stają się coraz bardziej nieprzewidywalne. W tym kontekście papierkiem lakmusowym dla budowania „chińskiej koalicji” są głosowania w ramach Zgromadzenia Ogólnego ONZ. W wyniku ostatniego głosowania ZO ONZ dotyczącego sytuacji w Ukrainie, 141 państw członkowskich, przy braku poparcia ze strony Białorusi, Korei Północnej, Erytrei, Mali, Nikaragui, Rosji i Syrii, opowiedziało się za wnioskiem, aby Rosja „natychmiast, całkowicie i bezwarunkowo wycofała wszystkie siły zbrojne z terytorium Ukrainy i zaprzestała działań wojennych”. Przypomnijmy, iż od głosowania wstrzymało się 32 przedstawiciele państw członkowskich – w tym Indie oraz sojusznicza ChRL i Pakistan. Przewodniczący ZO ONZ Csaba Kőrösi, wyraźnie podkreślił, iż społeczność międzynarodowa przez ostatni rok była „konsekwentna i głośna w wezwaniach do zakończenia wojny Rosji w Ukrainie i przestrzegania Karty Narodów Zjednoczonych i prawa międzynarodowego”. Umacniające się partnerstwo chińsko-rosyjskie wprowadza tym samym „dysonans poznawczy” w oczach państw Globalnego Południa. Tym samym promowanie chińskich inicjatyw takich jak choćby Globalna Inicjatywa na Rzecz Bezpieczeństwa może napotykać trudności i w rezultacie, przez działania Rosji i afiliowanie Chin jako „partnera” Moskwy będzie wykorzystywane przez Zachód do limitowania chińskich inicjatyw w skali globalnej.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

